
Røverne kommer!

LEDER

ARE BREAN

are.brean@tidsskriftet.no

Are Brean er sjefredaktør i Tidsskriftet. Han er ph.d. og spesialist i nevrologi.

En flom av røvertidsskrifter og falsk forskning er i ferd med å undergrave tilliten til vitenskapen. Mer enn noen gang gjelder det å være kritisk, både som leser og forfatter.

Foto: Einar Nilsen

I 2008 mottok forskningsbibliotekaren Jeffrey Beall et økende antall e-poster fra vitenskapelige tidsskrifter med invitasjon til å publisere hos dem (1). Beall ble mer fascinert enn smigret. For invitasjonene hadde påfallende mange skrivefeil til vitenskapelige tidsskrifter å være, og nettsidene så mistenkelig amatørmessige ut. Han ga fenomenet et navn som siden har festet seg: *predatory journals*, *røvertidsskrifter* på norsk (2). Forretningsmodellen deres var enkel. Mot klekkelig betaling kunne forskere publisere sine artikler i et tidsskrift med et flott klingende navn, men som i realiteten foresto hverken skikkelig fagfellelvurdering eller annen kvalitetssikring. For tidsskriftet var det lettjente penger. Og forskeren fikk enkelt publisert sine artikler, uten innblanding fra brysomme fagvurderere og pirkete redaktører. Men for vitenskapen, og for samfunnet, kunne slik uetisk publiseringspraksis bli et betydelig problem, forsto Beall. Han opprettet en egen nettside med oversikt over røvertidsskriftene. Da nettsiden ble lagt ned i 2017, inneholdt den over 1 000 tidsskrifter (3).

Siden har problemet blitt mye større. Cabells Predatory Reports, som er en slags arvtaker til Bealls liste, nådde i 2021 en trist rekord, da de passerte 15 000 registrerte røvertidsskrifter (4). Det utgjør en betydelig andel av verdens til sammen rundt 40 000–50 000 vitenskapelige tidsskrifter (5).

Ikke alt som havner i røvertidsskriftene er søppel. Det er mange eksempler på ærlige forskere, også fra Norge, som har blitt til lurt til å sende skikkelig forskning i fanget på røverne. På grunn av (den ofte totale) mangelen på kvalitetssikring korrumpere likevel fenomenet vår felles kunnskapsbase. Det er de såkalte papirmøllene et eksempel på. Dette er selskaper som produserer mengder av falske vitenskapelige artikler (6). For en klekkelig sum penger kan hvem som helst kjøpe seg forfatterskap på en slik «vitenskapelig» artikkel, som typisk blir publisert i – nettopp – et røvertidsskrift.

Dette, og andre typer ren svindel, er i ferd med å bli et stort problem for forskningens troverdighet. En studie fra 2023 tyder på at opptil 24 % av alle artikler som publiseres innen medisin, enten er plagiert eller simpelthen bare funnet på (6). Strømmen av falsk forskning skader ikke bare tilliten til vitenskap generelt, men jukseartikler risikerer også å finne veien inn i kunnskapsoversikter, der de i verste fall kan påvirke klinisk praksis. Bevisst villedende «forskning» kan også spre desinformasjon, fyre opp under konspirasjonsteorier og gi et «vitenskapelig» skinn av troverdighet til kvakksalveres tvilsomme produkter.

«Strømmen av falsk forskning skader ikke bare tilliten til vitenskap generelt, men jukseartikler risikerer også å finne veien inn i kunnskapsoversikter, der de i verste fall kan påvirke klinisk praksis»

Røvernes metoder har blitt stadig mer sofistikerte. Nettsidene er ikke lenger fulle av stavefeil, de smykker seg med indeksering i anerkjente databaser og kan ha oppført anerkjente forskere blant sine medarbeidere. Ofte må man se nøye etter for å oppdage det som skurrer: Indekseringen viser seg å være bare juks, de anerkjente forskerne viser seg å være oppført mot sin vilje, og tidsskriftets kontaktinformasjon er ikke-eksisterende. Noen røvere legger seg tett opp til anerkjente tidsskrifters navn, slik som The New American Journal of Medicine (7), en luring med forvirrende navnelikhet med begge de to seriøse tidsskriftene The New England journal of Medicine og The American Journal of Medicine. Andre stjeler rett og slett hele tidsskrifter og utgir dem som sine egne, i en manøver som er kjent som *hijacking* (8). Metodene kan være å lure til seg domenenavnet til et ekte tidsskrift eller å bytte ut en bokstav i adressen, slik at leserne lures over til den falske nettsiden. En studie fra 2023 påviste at selv den anerkjente databasen Scopus uvitende har indeksert hundrevis av artikler fra slike «stjålne» tidsskrifter (8).

Mange forsøker å gjøre noe med problemet. Blant annet er kunstig intelligens tatt i bruk for å avsløre artikler og tidsskrifter med røverpreg, og forfattere kan bruke en enkel og gratis sjekkliste når de er i tvil om et tidsskrift er til å stole på (9). Svartelister over røvertidsskrifter har vist seg vanskelig å vedlikeholde. Men det motsatte, lister over anerkjente tidsskrifter, er et godt alternativ. De som indekseres i databaser som for eksempel Pubmed bør være ganske trygge, og for å finne seriøse åpen tilgang-tidsskrifter er Directory of Open Access Journals (DOAJ) det beste stedet å lete (10). Det norske Kanalregisteret gir god oversikt over tidsskrifter som gir publiseringspoeng (11). Vårt eget tidsskrift finner du for øvrig alle disse tre stedene.

Dersom du som forfatter fortsatt er i tvil, kan du bruke en enkel egentest: Les kritisk et utvalg av artiklene i tidsskriftet du vurderer å sende inn din artikkel til. Finner du dem interessante, troverdige og av god kvalitet? Dersom ikke, velg et annet tidsskrift. Røverne er der ute. De er mange, og de er ute etter din forskning og dine penger.

REFERENCES

1. Butler D. Investigating journals: The dark side of publishing. *Nature* 2013; 495: 433–5. [PubMed][CrossRef]
2. Hem E. Se opp for røvertidsskrifter. *Tidsskr Nor Legeforen* 2014; 134: 1273. [PubMed][CrossRef]
3. Richtig G, Berger M, Lange-Asschenfeldt B et al. Problems and challenges of predatory journals. *J Eur Acad Dermatol Venereol* 2018; 32: 1441–9. [PubMed][CrossRef]
4. Linacre S. Mountain to climb. *Cabells The Source* 1.10.2021. <https://blog.cabells.com/2021/09/01/mountain-to-climb/> Lest 9.6.2024.
5. Curcic D. Number of Academic Papers Published Per Year. *Wordsrated* 1.6.2023. <https://wordsrated.com/number-of-academic-papers-published-per-year/> Lest 11.6.2024.
6. Brainard J. Fake scientific papers are alarmingly common. *Science* 9.5.2023. <https://www.science.org/content/article/fake-scientific-papers-are-alarmingly-common> Lest 11.6.2024.
7. The New American Journal of Medicine. <https://unitedprimepublication.org/the-new-american-journal-of-medicine/> Lest 11.6.2024.
8. Bonazzi D. Leading scholarly database listed hundreds of papers from 'hijacked' journals. *Science* 5.12.2023. <https://www.science.org/content/article/leading-scholarly-database-listed-hundreds-papers-hijacked-journals> Lest 11.6.2024.
9. Think. Check. Submit. <https://thinkchecksubmit.org/> Lest 11.6.2024.
10. Directory of Open Access Journals. <https://www.doaj.org/> Lest 11.6.2024.
11. Register over vitenskapelige publiseringskanaler. <https://kanalregister.hkdir.no/publiseringskanaler/Forside/> Lest 11.6.2024.

Publisert: 24. juni 2024. *Tidsskr Nor Legeforen*. DOI: 10.4045/tidsskr.24.0332
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 10. februar 2026.